

Sprog & Samfund

Nyt fra Modersmål-Selskabet 2019/3

TEMA: SPROGFORANDRING – DIALEKTER

Pixabay/annca

Mange blomster, bl.a. mange roser som vi kan købe hos gartnerne, er resultat af forædling, bevidst udviklingsarbejde.

Forandring og »forædling«

Gang på gang har vi understreget, at vi ikke er et mindesamfund for sproglig selvtilstrækkelighed. Vi ved, at sproget som alt andet levende er undergivet forandringens lov. Naturligvis vil vi gerne have en finger med i denne udvikling. (Poul Hansen)

Sproget er undergivet forandringens lov, også selv om det strengt taget ikke er »levende«. Man skal ikke have læst mange gamle tekster førend det står klart. Selv om en nutidig læser kan forstå meget af Holberg uden større studier, er det tydeligt nok at vor tids danske sprog adskiller sig en del fra den gode Ludvigs. Og det uden at tale om runer, gammeldansk – eller udtale. Det dokumenteres disse år i Dansk Sproghistorie hvis 3. bind udkommer netop mens disse ord skrives (7. august).

Ikke alle sprog forandrer sig lige meget. Det islandske sprog har undergået relativt få forandringer de sidste tusind år. Omvendt har man i Norge helt bevidst arbejdet på at ændret sproget de seneste 150–200 år, og resultatet er tydeligt.

Modersmål-Selskabet vil »gerne have en finger med i denne udvikling«, skrev Poul Hansen i sin første formandsberetning (læs bit.ly/ph-1980). Det vil vi stadig. For vel sker der forandringer uanset om en given generation vil det eller ej, men ikke alle forandringer er uundgåelige. Sproget eller faktisk vores

brug af sproget behøver ikke kun at forandres *ubevist*, men kan forandres *bevidst*, lidt ligesom når man forædler roser. På samme måde kan vi også i stort omfang bevare kvalitet og forhindre vores fælles sprogbrug i at udvikle sig negativt – hvis vi vil!

I Modersmål-Selskabet hylder vi gerne dem der bidrager til at bevare og udvikle vores fælles sprog, såvel rigsmålet som dialekterne. Vi oplyser gerne om alle de tiltag der direkte eller indirekte vil passe og pleje vores sprog. Fra pædagoger i børneinstitutioner til professorer på universiteter og professionshøjskoler. Fra de nærmeste i ens familie og lokalmiljø til dem vi kun kender fra et tal af medier. Fra alle os hvis sprog er fyldt med fonetiske reduktioner, til alle os der faktisk kan tale tydeligere når det er nødvendigt.

Mange kompetencer skal have lov at gro i fred i det daglige, men en del skal også have lov til nå længere, at blive forædlet, så at sige. Måske går det som med roser: Nogle sproglige kompetenceforbedringer er nyttige, andre »bare« smukke eller æstetiske. **R**

Modersmål-Selskabets bestyrelse

Kst. fmd. Georg Adamsen formand@modersmaalselskabet.dk
Næstfmd. Ulla Weinreich usw@modersmaalselskabet.dk
Kasserer Michael Bach Ipsen kasserer@modersmaalselskabet.dk

Øvrige medlemmer

Annette Lassen
Carl Jørgen Nielsen
Ingrid Carlsen
Jonas Lage Roelsgaard
Mads Peter Aagard Madsen
Michael Ejstrup

Suppleanter til bestyrelsen

Mia Bang Nedergaard

Modersmål-Selskabets sekretariat

v. Georg Adamsen
Kærvænget 28A, Gl. Sole
8722 Hedensted
Tlf. 21 860 864
sek@modersmaalselskabet.dk
E-mail afsendes også fra sek@modersmaalselskabet.org
CVR-nr. 76824215

Kontingent og betaling

Oplys altid medlemsnummer (se bagsiden), navn og adresse.

Danmark

Kontingent/abonnement: 250 kr.
Giro: kortart 01 – kontonr. 667 6901
Netbank: Reg.nr. 9570, kontonr. 667 6901
MobilePay: 35556

Grønland, Færøerne og udland

Kontingent/abonnement: 250 kr. + portotillæg 150 kr.
Danske Bank
Account No: 9570 – 6676901
SWIFT/BIC: DABADKKK
IBAN: DK8030000006676901

Modersmål-Selskabet

Modersmål-Selskabet har til formål at virke for bevarelse og udvikling af modersmålet som en grundlæggende forudsætning for dansk kultur og folkestyre. Dette tilstræbes ved:

- At vække forståelse for betydningen af en klar, udtryksfuld og varieret anvendelse af sproget i tale og skrift – med respekt for dialekterne.
- At formidle kendskab til forskning og uddannelse vedrørende det danske sprog.

Hjemmeside: www.modersmaalselskabet.dk
Facebook: www.facebook.com/ModersmaalSelskabet

Sprog & Samfund – Indhold

September 2019 (37. årgang nr. 3)

- 1 Forandring og »forædling«
- 3 Dialekter over sø og land
- 4 Når lingvister kan få dig frikendt eller sat i fængsel
- 5 Hvorfor får en ung sønderjyde Modersmål-Prisen?
- 6 Ny inspiration i Modersmål-Selskabets bestyrelse
- 9 Dialekter for hjerne og hjerte – ny årbog
- 10 Sådan taler vi i grænselandet
- 12 De »gamle« i Modersmål-Selskabets bestyrelse
- 13 Du kendes på din tale
- 14 Ny musik på vendelbomål er *intj så towli!*
- 16 Overrækkelse af Modersmål-Prisen 2019
- 16 Kalender
- 16 Tillykke til Gerda Thastum Leffers

Temaer

Sprogpolitik 1; Dialekter 3–4; Debatmøde 4; Modersmål-Prisen 5 + 16; Bestyrelsen 6–8 + 12; Årbog 9; Sprogkonference 10–11; Sprogforskning 13; CD-anmeldelse 14–15; Kalender 16; Lykønskning 16

Sprog & Samfund

Modersmål-Selskabets medlemsblad, *Sprog & Samfund*, udkommer fire gange årligt. Artikler, der offentliggøres i *Sprog & Samfund*, tegner ikke nødvendigvis selskabets holdning. Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Ansvarshavende redaktør

Georg Stubkjær Adamsen
Adresse: Modersmål-Selskabets sekretariat (se spalte 1)
mobil 26 49 80 45 • red@modersmaalselskabet.dk

Korrektur

Michael Bach Ipsen
Ulla Weinreich
Redaktøren

Layout

Georg Adamsen

Tryk

Jypa, Frederikshavn

ISSN

ISSN 0108-433X (trykt udgave)
ISSN 2246-4212 (PDF)

Dialekter over sø og land

Michael Ejstrup @ me@modersmaalselskabet.dk

Et mundheld fortæller, at den, som ser sin egen dødsannonce, vil få et meget langt liv, skriver sprogforsker, ph.d. Michael Ejstrup i denne artikel. Ejstrup slutter Sprog & Samfunds lange artikelserie om dialekter med at gøre status over de danske dialekter: Er de virkelig døde? Eller lever de faktisk?

Dansk findes og høres i mange forskellige udgaver landet over. I *Sprog og Samfund* har jeg i adskillige og Torben Arboe i en enkelt artikel givet bud på beskrivelser af de vigtigste grundelementer i de danske dialekter. Der sidder uden tvivl mange læsere, som føler sig overset, fordi vi ikke har været tæt på lige netop deres særlige dialekt. Allerede her får vi et fingerpeg om, at vores eget sprog og egne sprogområder spiller en stor rolle for os. En rolle, der har dybe rødder i vores opvækst, og som har afgørende betydning for vores selvforståelse.

Død eller levende?

Et mundheld fortæller, at den, som ser sin egen dødsannonce, vil få et meget langt liv. Står dette til troende, vil dialekterne få endog meget, meget lange liv. De har alle og utallige gange været dømt ude og døde af mange – især københavnske – sprogforskere. De har for eksempel lavet undersøgelser, som viser, at ingen længere taler dialekt, som deres bedsteforældre gjorde det. Hvilken overraskelse! Som sprogforsker er en af de første erkendelser, at sprog er sociale overenskomster mellem mennesker, og at sprog er levende organismer, der hele tiden vokser og slides ned. Eller det burde i hvert fald være en af de første og væsentligste erkendelser. At forlange, at dialekter skal overleve uændret gennem generationer og kun kan siges at leve, hvis ændringer ikke finder sted, er urimeligt. Dialekter lever som alle andre sprog i en verden i forandring, og som de sociale overenskomster, de er, ændres de i takt med

kulturens forandring. At vand ikke længere er den væsentligste adgangsvej til andre har betydet nye skel, og at motorveje i dag er nogle af de væsentligste samfærdselsårer, har betydet ophævelse af gamle skel. Motorvejene i Midtjylland og på Østsjælland er gode beviser på ændrede kontaktmønstre mellem danskere; dem i Herning og Esbjerg ligner sprogligt mere dem i Aarhus og Kolding end dem i Ringkøbing. Det høres på sproget og dets udviklinger. De digitaliserede adgangsveje synes også at komme til at spille en rolle i sprogudviklingen.

Ude eller inde?

Gennem rigtig mange år har dialekterne levet et liv ude i kulden, hvor dem, der sad på magten i København, tillod sig og havde held med at *disse* (nedgøre) sprog, der ikke var københavnsk; og det vel at mærke sproget i de velstående dele af byen. Det har været slemt i mange hundrede år, og det blev ikke bedre, da de strømførende medier i form af radio og tv kom til. Her sørgede man for at regelsætte dansk, så kun dem, der talte, som man nu en gang gjorde det i de velstillede dele af København og områderne nord for byen, fik en plads ved mikrofonen. Kom man fra fjerne egne som Jylland, måtte man regne med at skulle tekstes. Se, det er ligesom ved at gå over. De nye elektroniske medier, som for en pæn dels vedkommende baserer sig på internet og især andre lokationer end København, er trygge ved dialekter og os anderledes talende. De får succes med at lade sproget blomstre, så måske

kan dialekterne se en tryggere fremtid i møde, nu hvor de sjældnere kan se deres egne dødsannoncer i de hensygnende københavnske printmedier. Faktisk kan man tillade sig et lille optimistisk håb om, at dialekterne er ved at nå et *point of no return*, hvor de er mere inde end ude.

Hvorom alting er

Tiden går, og alting forandrer sig. Sådan har det altid været, og hvordan dialekternes liv vil forme sig fremover, kan man kun gisne om. Men hvorom alting er, har sprog altid påvirket os, og diskussionerne om sprog har altid kunnet sætte danskernes sind i kog. Det er en god ting, som vi skal være stolte af, for det sker kun, hvis vi kerer os om vores

sprog, hvor forskelligt det end må lyde fra Skagen til Gedser og fra Østerskær til Blåvand. Vi har et unikt dansk sprog, som kan alt det, et sprog skal kunne, for at et samfund kan trives og vokse.

Nordea-fonden har oven i købet givet 4 mio. kr. til, at jeg sammen med en gruppe forskere og it-eksperter fra MegaNørd i Aarhus kan gennemføre en beskrivelse af, hvordan vores forskellige måder at tale dansk på påvirker os selv som talere, og hvordan vi oplever, at andre ser på os, når vi taler, som vi nu engang gør. Projektet starter den 1. august 2019 og varer i tre år.

I næste udgave af *Sprog & Samfund* fortæller jeg mere om projektet og om, hvordan du selv kan deltage (læs også s. 13). ■

DEBATMØDE

Når lingvister kan få frikendt eller sat i fængsel

Debatmøde med lektor Tanya Karoli Christensen og Jan Engberg

Det er selvfølgelig ikke hverdagskost, at sprogeksperter har så stor betydning for en retssag, men det sker jo ofte at eksperter må bistå ved retssager. Det gælder også sprogeksperter. Derudover beskæftiger nogle sprogeksperter sig med andre sider af det retsvidenskabelige felt.

Det sprogvidenskabelige felt, som beskæftiger sig med retsvidenskab og retssager, dvs. de områder i livet, hvor man frivilligt eller ufrivilligt stifter bekendtskab med – i sidste ende – domstolene og dermed med anklagere, forsvarere og dommere, kaldes retslingvistik. Det er et bredt felt. Retslingvister eller lingvister med interesse for dette område rådgiver politikere og – især – jurister, allerede mens lovene bliver udformet, altså før de bliver vedtaget. I den anden ende af feltet kan de blive indkaldt som vidner i retssager for f.eks. at hjælpe med at afgøre om det er anklagedes stemme(r), man hører, eller om et eller især flere dokumenter er skrevet af anklagede.

Dette felt har altså stor samfundsmæssig betydning, og derfor inviterer Modersmål-Selskabet til debatmøde herom. Det sker på Den

Internationale Modersmålsdag, fredag den 21. februar 2020 kl. 17–19.

Til at oplyse os og sætte gang i debatten har vi inviteret to forskere: lektor Tanya Karoli Christensen fra Københavns Universitet og professor Jan Engberg fra Aarhus Universitet. Tanya Karoli Christensen har specialiseret sig i retslingvistik, særligt ophavsanalyser, og har også selv prøvet at være ekspertvidne i en retssag, hvor hendes vurderinger spillede en væsentlig rolle. Jan Engberg beskæftiger sig mest med den del af feltet som har med juridiske begreber og juridisk fortolkning at gøre.

Tanya Karoli Christensen vil holde et oplæg på ca. 40 minutter. Efter en pause vil Jan Engberg perspektivere Tanya Karoli Christensens oplæg, og måske følger der en replik fra hver af dem. Herefter gives debatten fri.

Tid: Fredag den 21. februar 2020 kl. 17–19

Sted: Meddeles i *Sprog & Samfund* 2019 nr. 4

Gratis adgang, men man bedes ankomme, inden dørene lukkes kl. 16.50. Modersmål-Selskabet er vært for en lille forfriskning i pausen. ■

Hvorfor får en ung sønderjyde Modersmål-Prisen?

Rikke Mølbæk Thomsen får som offentliggjort før sommerferien Modersmål-Prisen for sin indsats for den sønderjyske dialekt, herunder udgivelsen af albummet *Omve'n hjemve*. Albummet er for den erfarne musiker – søg bare på Rikke Noor eller R.Noor – noget andet og nyt, et hjertebarn. For det er hjertets sprog, sit modersmål hun synger på. Det kan ikke have været en selvfølge for en ung sanger og musiker der gerne vil leve af sin sang og musik, at begrænse sit marked. Det har krævet mod, og dette mod vil Modersmål-Selskabet gerne hædre – netop i Sønderjylland.

Albummet *Omve'n hjemve* viser at Rikke Thomsen ikke kun er en erfarne musiker, men også en følsom digter, og det er måske netop derfor at hun er blevet modtaget med åbne arme ikke kun i Sønderjylland, men også i Nordjylland hvor hun bor og er uddannet, og rundt om i landet i det hele taget. Måske er markedet større end man skulle tro!

Rikke Thomsen er opvokset i Blans, der nu ligger i Sønderborg Kommune, og det er netop på Eckersberg Friskole Rikke Thomsen vil få overrakt Modersmål-Prisen den 15. september kl. 12.

Rikke Thomsen er nyuddannet sanger og guitarist fra Det Jyske Musikkonservatorium, Aalborg. Hun er som nævnt en erfarne musiker der har spillet som support for en række store danske musiknavne fra Allan Olsen til Tina Dickow, og hun vandt allerede for seks år siden de første konkurrencer som sanger og musiker.

Nu vil Rikke Mølbæk Thomsen så også få overrakt Modersmål-Prisen. Den er uddelt hvert år siden 1980 som en påskønnelse for særlig fremragende anvendelse af et klart, udtryksfuldt og varieret dansk. At kunne udtrykke sig på sit eget sprog – herunder egen dialekt – er en vigtig forudsætning for dansk kultur og folkestyre.

Rikke Thomsen er ikke den første der har udgivet et album på sønderjysk. Jazztrompetisten Valdemar Rasmussen udgav som etableret musiker flere CD'ere med sønderjyske tekster. Men det er et særsyn at en ung debutant synger på dialekt.

Ole Klein Photography

Program for prisoverrækkelsen

- ☛ Velkomst v. fmd. for Modersmål-Selskabet
- ☛ Motiveringstale v. sprogforsker og dialekt-ekspert, ph.d. Michael Ejstrup
- ☛ Takketale og -koncert v. Rikke Thomsen
- ☛ Mulighed for at lykønske Rikke Thomsen

Praktiske oplysninger

Tid: Søndag den 15. september 2019 kl. 12–14

Sted: Eckersberg Friskole, Eckersbergvej 1, Blans, 6400 Sønderborg

Arrangør: Modersmål-Selskabet. Eckersberg Friskoles støtteforening står for det praktiske arrangement og vil sælge sønderjyske pølser m.m.

Bestil gratis billet til prisoverrækkelsen

Af praktiske grunde skal man bestille billet der er gratis: <http://bit.ly/prisoverraekkelser-2019/>. Ved overtegning oprettes venteliste.

Flere oplysninger

<https://www.modersmaalselskabet.dk/>

<https://facebook.com/rikkethomsenmusik> **R.**

Ny inspiration i Modersmål-Selskabets bestyrelse

Præsentation af bestyrelsens nye medlemmer og suppleanter

Modersmål-Selskabets bestyrelse består af ni medlemmer og to suppleanter. Når vi taler om ledelse, sprog og litteratur, har vores baggrund i form af f.eks. uddannelse, undervisning og arbejdserfaring betydning. Men hvor vi henter vores inspiration, er også interessant. I det følgende kan du læse lidt om de nye bestyrelsesmedlemmers baggrund, interesser, inspiratorer og eventuelle vigtigste udgivelser.

Annette Lassen er lektor ved Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab på Københavns Universitet.

Min baggrund? Jeg er født i Haderslev, hvor jeg voksede op i en rigssprogstalende familie. Min mor aflagde sin dialekt, da hun flyttede fra Vestjylland til Aarhus for at studere, og min far var født og opvokset i København. Efter min fars død flyttede jeg som 10-årig med min mor og søster til Varde, hvor jeg boede, indtil jeg som 20-årig flyttede til København.

Min uddannelse? Jeg har en kandidatgrad i dansk fra Københavns Universitet. Efter grunduddannelsen fokuserede jeg på islandsk sprog og litteratur, særlig oldislandsk sprog og litteratur, og studerede blandt andet et halvt år på Islands Universitet.

Mine interesser? Sproglig kreativitet er opløftende. Den islandske »sprogrensning« har måske et lidt dårligt ry i Danmark, men det er uretfærdigt, for den er fuld af leg og nyskabelse i dansken af nye islandske ord i stedet for blindt at indoptage engelske ord i sproget. Almindelige islændinge med interesse for sprog stiller forslag til nye ord som alternativ til de engelske. Jeg kunne ønske at se det samme i Danmark, hvor nyord betragtes som udtryk for glad sproglig kreativitet. På samme måde kunne jeg ønske mig en generelt større tolerance over for sproglig mangfoldighed,

både over for folk, der taler dialekt, og folk, der ikke har dansk som modersmål, men har lært sproget som voksne.

Mine inspiratorer? I første omgang min far, som altid havde en bog i hånden og interesserede sig for det danske sprog. Men ellers alle de forfattere, nulevende og døde, som får en til at sanse og høre sproget.

De vigtigste af mine udgivelser? *Islændingesagerne*, bd. 1–5, Saga Forlag, 2014. *Oldtidssagaerne*, bd. 1–8, Gyldendal, 2016–2019.

Carl Jørgen Nielsen nyder sit otium efter 40 år som lærer på Dronninglund Gymnasium.

Min baggrund? Jeg er opvokset i et midt-østjysk miljø og hjemmefra sprogligt præget af hvad man kunne kalde den østjyske rigssprogvariant.

Min uddannelse? Jeg er uddannet cand.mag. i dansk og engelsk fra Aarhus Universitet. I 40 år har jeg undervist i de to fag på Dronninglund Gymnasium; i de senere år også i latin i grundforløbet.

Mine interesser? Modersmål-Selskabets formålsformulering, »at virke for bevarelse og udvikling af modersmålet som en grundlæggende forudsætning for dansk kultur og folkestyre«, er, synes jeg, smukt og præcist formuleret og dækker overordnet min interesse for sproget. Desuden har jeg en særlig interesse for det danske sprogs historie.

Mine inspiratorer? Jeg har været heldig at blive inspireret af mange gode lærere i folkeskolen, i gymnasiet og på universitetet. Ingen lærer kan alt, men mine lærere har alle med deres særlige kvaliteter og engagement spillet en stor rolle for min interesse for sprog, litteratur og samfund.

Mine udgivelser? Jeg har publiceret sproghistoriske artikler i *Danske Studier* og *Dansk Noter*. Desuden digtsamlingen *Solsort* (2002) og digte i *Hvedekorn*, Dagbladet Information m.fl.

Jonas Lage Roelsgaard er generalsekretær for Foreningerne Nordens Ungdomsforbund (FNUF) og projektleder for et nordisk-baltisk litteraturprojekt.

Min baggrund? Jeg kommer oprindeligt fra Thy, men er også opvokset i Han Herred og på Hering-egnen. Efter at jeg blev færdig på Viborg Katedralskole, flyttede jeg til Norge for at studere og vendte hjem syv år senere til København. Jeg taler desværre ikke dialekt, men lidt nordjysk »regiolekt« har jeg nok. Heldigvis er jeg opvokset med især thybo- og hanbomål, selvom jeg må indrømme, at jeg kan få problemer med dialekter i visse af kystbyerne.

Min uddannelse? I Oslo færdiggjorde jeg både en bachelorgrad i nordisk sprogvidenskab og en i statskundskab. Undervejs i studierne var jeg på udveksling i Island for at lære sproget, ligesom jeg har taget sommerkurser og arbejdet om sommeren i både Island og på Færøerne. Min interesse for nordiske sprog og samarbejde fik mig ind på sporet af Foreningen Norden, hvor jeg har været meget aktiv siden 2012. I 2016 begyndte jeg som studentermedhjælper i Foreningerne Nordens Forbund, hvor jeg sidenhen har arbejdet med arbejdsmarkedsprogrammer, kulturprojekter og med ungdomsforeningen.

Mine interesser? Lige så længe jeg kan huske, har jeg været optaget af sprog. Interessen var først og fremmest mit modersmål (dansk), men med tiden blev jeg mere og mere optaget af gammelt sprog og mestendels oldnordisk og islandsk. Samtidigt blev jeg opmærksom på dialekterne, som på den ene side har udviklet sig i forskellige retninger, men som også alle indeholder gamle sprogtræk, ord og vendinger, som ellers er forsvunden fra rigssproget. Jeg er med andre ord optaget af dialekter og ønsker at højne dialekters status i Danmark. Derudover er jeg ked af ubetænksom brug af engelske ord i dansk. I et vist omfang er låneord naturligvis ok, men jeg bryder mig ikke om den sløede måde, mange bruger engelske ord på i dag. Slutteligt er jeg også optaget af, at dansk ikke lider domænetab og forsvinder fra for eksempel universiteter.

Min foreningsmeritter? I 2012 tog jeg initiativ til at stifte en forening for det lokale folkemål i Thy,

nemlig thybomål. Foreningen Thybomål blev stiftet i januar 2013 og har siden udgivet et årsskrift og afholdt arrangementer i dialektens navn. Jeg var selv formand de første tre år, hvorefter jeg overlod taktstokken til en anden. Ellers har jeg været aktiv i Foreningen Norden, hvor jeg blandt andet har engageret mig i nordisk nabosprogsforståelse.

Mine inspiratorer? Jeg tror ikke, at nogen har inspireret mig til at arbejde med sprog. Den interesse er medfødt – i al fald har jeg haft den, så længe jeg kan huske. Til gengæld har jeg siden mit første »møde« med Rasmus Rask været dybt fascineret af ham og hans store arbejde. Under mine studier i nordisk sprogvidenskab på Universitetet i Oslo havde jeg i øvrigt to meget dygtige og kyndige undervisere, hvis ildhu har præget mig: Arne Torp og Hans-Olav Enger.

Mads Peter Aagaard Madsen er sekretær for Danmarks Naturfredningsforenings hovedbestyrelse.

Baggrund? Jeg er født og opvokset i Odense på Fyn, hvilket selvfølgelig har formet mit talte sprog, som jeg tror, det er tilfældet for de fleste. Af og til får jeg stadig at vide – med et smil – at jeg lyder fynsk. I min barndom var jeg ikke bevidst om det, men i mine ungdomsår forsøgte jeg at tilstræbe et mere neutralt dansk. Jeg forbandt rigsdansk med en mere korrekt og seriøs måde at tale sproget på, hvilket jeg fandt værd at stræbe efter. Den holdning har jeg ikke længere. I dag finder jeg dialekter både charmerende og en vigtig faktor i tegningen af en personlighed. Derudover giver de også lokaliteter særpræg, som gør dem spændende at besøge og interessere sig for.

Uddannelse og inspiratorer? Blandt de absolut væsentligste indslag i min uddannelse er mine forældre, som begge er tidligere skolelærere. Deres interesse for sprog og sproglig praksis har uden tvivl været mit afsæt for i sin tid at tage en sproglig studentereksamen og senere tage en videregående uddannelse inden for erhvervs- og fremmedsprog. Senere har jeg taget fag i journalistik og kommunikation og arbejdet i forskellige roller som kommunikator og informationsperson. Det var måske også sket, hvis mine forældre havde været f.eks. murer

og sygeplejerske, men næppe uden stærk inspiration fra andre eller andet. Jeg tror i hvert fald, at jeg skylder mine forældre anerkendelse for den respekt for sproget, de har indpodet i mig, og som gør, at jeg i dag lægger en vis ihærdighed i den måde, jeg bruger det på.

Interesser? I Modersmål-Selskabets formålsparagraf hæfter jeg mig særligt ved betydningen af en »klar, udtryksfuld og varieret anvendelse af sproget«. Det skyldes, at jeg betragter det som en bunden opgave holde sproget levende og dynamisk – dog inden for nogle fælles klare forståelsesrammer – for at det kan overleve. I øjeblikket synes jeg, der er en tendens i retning af doven og sløset omgang med sproget fra sprogbrugere, der burde vide bedre. Mit engagement i Modersmål-Selskabet er mit forsøg på at hjælpe med at besvare følgende spørgsmål, allerede inden det er blevet aktuelt at stille det: »Hvorfor taler vi alle sammen ikke bare svensk, tysk eller engelsk? Vi gider – eller evner – jo tydeligvis ikke dansk!« Mit svar er, at vi taler dansk, fordi vi er danskere! – Og jo: Vi både gider og evner!

Michael Kjær Ejstrup er redaktionssekretær i Folketinget. Fra 2010–2019 var han forskningschef i sprog ved Danmarks Medie- og Journalisthøjskole.

Min baggrund? Jeg er født den 6. marts 1961 på Ringkøbing Sygehus og har boet hele min barndom i Videbæk. Vestjysk taler jeg som modersmål. Jeg har også boet i Viborg, Herning, Hillerød, Frederikssund, Nykøbing F. og København Ø og taler sprogene, som de findes i de nævnte byer plus lidt flere.

Min uddannelse m.m.? Faktisk er jeg også økonoma (1983) og klinisk diætist (1988), men blev senere cand.mag. i lingvistik (2003) og ph.d. i lingvistik med fokus på fonetik og dansk talesprog (2009). Jeg har undervist i lingvistiske discipliner 2000–2014 på Københavns Universitet (på Amager), Syddansk Universitet og Aarhus Universitet og holder cirka 60 foredrag om året både i kanterne og midten af Danmark om sprog, sprogudvikling og sprognormering. Så er jeg projektejer på et sprogformidlingsprojektet, som du kan læse om s. 13.

Mine interesser? Min allerstørste interesse er at udvide danskernes forståelse for dansk sprog og at sikre nuanceret opfattelse af og diskussion om dansk sprog. Det vil sige at flytte magten over sprog ud af institutioner og ind i hjemmene i hele Danmark.

Mine inspiratorer? Den grundlæggende inspiration til at arbejde med sprog stammer fra min barndom, hvor jeg konstant oplevede at have et anderledes sprog, som alle autoriteter mente skulle rettes ind til højre. I folkeskolen, på gymnasiet og videre frem på min færd har denne nedvurdering af mit vestjyske modersmål være konstant og voldsom. Første egentlige anerkendelse af mit sprog som ligeværdigt fik jeg på Københavns Universitet af lektor Peter Molbæk Hansen, som jeg satte stor pris på, og hvis selskab jeg savner omtrent dagligt.

Mine udgivelser? Der er vist for mange, til at listen vil finde nåde for redaktørens blik, men jeg er nødt til at nævne min ph.d.-afhandling fra 2009: *Danske talesprog i begyndelsen af det tredje årtusinde. En undersøgelse af danske talesprog i Vest-, Syd- og Østdanmark med fokus på akustisk undersøgelse af vokaler*. Jeg forsvarede den på Syddansk Universitet. Jeg vil også gerne nævne *Grundbog i sprog* fra 2011 og *Ordet fanger* fra 2018.

Mia Bang Nedergaard, der er suppleant i Modersmål-Selskabets bestyrelse, arbejder til dagligt som forfatter.

Min baggrund? Jeg er født og opvokset i Randers, men har boet i København i over 20 år. Derfor taler jeg rigsdansk – med en snert af randrusiansk og københavnsk.

Min uddannelse? Jeg er uddannet cand.mag. i dansk ved Københavns Universitet – speciale i nordisk litteratur.

Mine interesser? Først og fremmest Modersmål-Selskabets formål med at vække forståelse for betydningen af en klar, udtryksfuld og varieret anvendelse af sproget i tale og skrift. Så er jeg også optaget af sprog og socialkonstruktivisme.

Mine udgivelser? Udgav i 2018 bogen *Krop, skam og stolthed – på tværs af medier* på Dansk lærerforningens Forlag. ■

Dialekter for hjerne og hjerte – ny årbog

Nyeste viden, personlige perspektiver og humoristiske betragtninger

I 2002 udkom *Dialekter – Sidste udkald?* som blev en af *Modersmål-Selskabets* mest populære udgivelser. Den har længe været udsolgt, men stadig efterspurgt. Derfor udgiver vi i år en ny udgave af bogen.

Danske dialekter – danske talesprog – nyder fortsat stor opmærksomhed. Naturligt nok er der størst interesse for en given dialekt i det område dialekten tales. Den interesse kommer vi i møde med årets årbog.

Årbogen der endnu ikke har fået nogen titel, vil indeholde omkring 20 artikler. Størstedelen af artiklerne er skrevet af danske sprogforskere og vil samlet set give en bred indføring i de danske dialekter. Nogle af årbogsartiklerne har en personlig tilgang, mens andre kombinerer det faglige og personlige.

En enkelt, *Hovedtrækkene i de danske dialekter*, af Inge Lise Pedersen, krævede kun enkelte rettelser, mens flere andre er ajourført og udvidet.

Alle artikler er ikke i hus endnu, men vi kan se at årbogen bliver den længste nogensinde. Faktisk klart den længste, måske omkring 300 sider.

Årbogsudvalget består af ordbogsredaktør ved Peter Skautrup Centret, Aarhus Universitet, Torben Arboe, ph.d. og sprogforsker Michael Ejstrup, BA i lingvistik Michael Bach Ipsen, cand.mag. i tysk og anvendt sprogvidenskab Ulla Weinreich og redaktør Georg Adamsen.

Abonnement og løssalg

Modersmål-Selskabets støtte medlemmer og abonnenter får den tilsendt, mens andre kan købe den i løssalg. Løssalgsprisen er ikke endelig fastlagt, men vi kan allerede afsløre at løssalgsprisen bliver væsentlig højere end de 100 kr. vi hidtil har taget.

Vi opfordrer alle der vil støtte Modersmål-Selskabets arbejde til at melde sig ind. Medlemmer modtager *Sprog & Samfund* samt årbogen.

12

Sådan siger vi det på Fyn

Jonas Nygaard Blom

PÅ FYN ER JEG FØDT, OG SELVOM JEG I DAG HAR HJEMME lidt uden for landsbyen Borød på Sjælland, er jeg fortsat fynsk af sind og i sprog. Man forstår først rigtigt, hvad det vil sige at være og tale fynsk, når man flytter væk fra fødeøen. Her tænker jeg ikke på, at *brånsvigeren* pludselig udtales løjerligt og mangler et rundstykke under sig, og at *møllerne* ikke længere kan få et lille klap bagi uden risiko for krænkelse. Nej, jeg tænker på den særlige identitetsfølelse og det fællesskab, der ligger i det fynske regionalsprog og i den joviale livsstil, der kendetegner os fynboer. Disse kendetegn ser man klart på afstand, fordi man her savner dem inderligt.

På Fyn er vi hverken højtidelige eller smarte. Fyn er fin, men Fyn er ikke fin på den. Vi er nede på jorden og ofte muntre – groft generaliseret naturligvis. Vi minder lidt om Tolkiens hobbitter, særlig i de sydfynske alper, hvor de bløde bakke drag ser ud som i Herredet. Her er langt til storbyens troldesnak og Vesterhavets drageånde. Fyn ligger trygt og sikkert pakket ind bag Jylland som dige og med Sjælland som bolværk mod alle farer. Højeølger, hugorme på heden og skarpe granitvægge er noget, fynboer hører om på afstand

187

Foreløbig opsætning af kapitlet »Sådan siger vi det på Fyn« af lektor Jonas Nygaard Blom, *Center for Journalistik & Institut for Statskundskab*, Syddansk Universitet.

Forudbestilling

Det vil dog også blive muligt at bestille den nye årbog til levering ved udgivelse da vi ikke har nogen stand på Bogforum i år. Forudbestiller man bogen, får man en lille rabat.

Så snart vi har alle artikler i hus, vil man på bestillingssiden kunne se en oversigt over hele bogens indhold.

Forudbestilling foregår på Modersmål-Selskabets hjemmeside. Forudbestilling er bindende, og man skal betale forsendelse, medmindre man vælger at afhente årbogen enten ved jubilæumsfesten i København den 27. november eller ved årbogspræsentationen i Århus den 28. november. **R.**

Sådan taler vi i grænselandet

Bliv klogere på sprogene i Danmarks og Tysklands forhaver, Sønderjylland og Sydslesvig. Efterårets helt store begivenhed, når det gælder sprog og dialekter, finder sted på Askov Højskole den 5. oktober. Tilmelding på www.modersmaalselskabet.dk.

Konferencen »Sprog og dialekter i grænselandet« undersøger, hvordan sprogene i Sønderjylland og Sydslesvig er viklet ind i hinanden. Professionelle sprogbrugere, undervisere og foreningsrepræsentanter guider os til regionens charmerende sproglige særpræg som bl.a. sønderjysk og nedertysk.

Foruden mundtlige indlæg byder programmet bl.a. på lytteprøver samt sang og musik fra modtageren af Modersmål-Prisen 2019, Rikke Mølbæk Thomsen.

**Konferencen finder sted
lørdag den 5. oktober 2019 kl. 9.00–16.00
på Askov Højskole, Maltvej 1, 6600 Vejen**

Obligatorisk tilmelding senest den 15. september 2019

Indlæggene er på dansk eller tysk og bliver enten tolket eller ledsaget af oversættelsespapirer.

Morgenmad, frokost og kaffe skal bestilles og betales ved tilmelding.

Det er desværre ikke muligt at overnatte på Askov Højskole.

**Alle sprogglade – uanset forkundskaber – er velkomne til
denne sprogfest med foredrag, musik og samvær.**

Program

- 09.00–09.05 Konferenceleder, næstformand for Modersmål-Selskabet, cand.mag. Ulla Weinreich: *Velkommen til konferencen*
- 09.05–09.10 Forstander Rikke Holm: *Velkommen til Askov Højskole*
- 09.10–09.20 Formand for Modersmål-Selskabet, dr.theol. Georg Adamsen: *Velkommen*
- 09.25–09.45 Bestyrelsesmedlem i Verein Deutsche Sprache, dr. Reiner Pogarell: *In Dänemark ist alles gut – die Vorurteile der Deutschen gegenüber den Dänen* (med dansk oversættelse)
- 09.55–10.35 Prof., dr. Elin Fredsted, Europa-Universität Flensburg: *Sønderjysk*
- 10.40–11.00 Generalsekretær Jens A. Christiansen: *Det danske mindretal og dansk i Sydslesvig*
- 11.00–11.20 Pause (kaffe med frugt)
- 11.20–11.40 Journalist, Autor, Pædagoge Heiko Gauert: *Auf Plattdeutsch heißt das Moin – eine kurze Geschichte der plattdeutschen Sprache* (med dansk oversættelse)
- 11.45–12.05 Dipl.-Bibl. Marianne Ehlers: *Plattdeutsch in Schleswig-Holstein* (med dansk oversættelse)
- 12.05–13.05 Middagspause (buffet med grønt og lune retter)
- 13.05–13.25 Lektor, dr. Anne-Marie Fischer-Rasmussen, Læreruddannelsen Aalborg, UCN, VDS-Regionalleder: *Tyskundervisningen i Danmark* (på dansk og tysk)
- 13.30–13.55 Cand.mag. Jørgen Schack: *Dansk Sprognævn*
- 14.00–14.30 Sanger, cand.mus. Rikke Thomsen: *Tre sange på synnejysk*
- 14.30–15.00 Pause (kaffe med kage)
- 15.00–15.20 Cand.mag. Anna Marbjerg: *Min modersmål er tysk. Tosprogede teenagers sprogvvalg i grænselandet*
- 15.25–15.45 Lektor, ph.d. Malene Monka, Københavns Universitet: *Sprogændring gennem tre generationer – fra sønderjysk til mere rigsdansk*
- 15.45 Ulla Weinreich: *Farvel og tak for i dag*

Ret til ændringer i programmet forbeholdes.

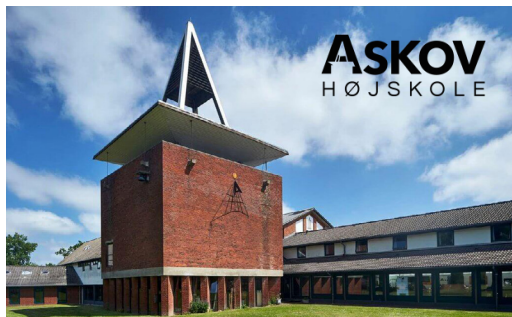
Fakta

Tilmelding på www.modersmaalselskabet.dk (direkte link: <http://bit.ly/konference-5-oktober>). Spørgsmål vedr. tilmelding stilles til Georg Adamsen, sek@modersmaalselskabet.dk, 21 86 08 64. Bemærk, at tilmelding til konferencen er obligatorisk.

Spørgsmål vedr. konferencen: Kontakt konferenceleder, cand.mag. Ulla Weinreich, usw@modersmaalselskabet.dk.

Konferencen er arrangeret af Modersmål-Selskabet i samarbejde med Askov Højskole og med støtte fra Verein Deutsche Sprache samt en række fonde.

Konferencens formål er almennyttigt og ikke-kommercielt. Ønsker man at markedsføre eller sælge varer eller ydelser i løbet af konferencen, bedes man kontakte konferencelederen (se ovf.) mhp. forhåndsaftale.

Verein
Deutsche
Sprache

Modersmål-Selskabet
Selskabet for bevarelse og udvikling af det danske sprog

De »gamle« i Modersmål-Selskabets bestyrelse

I de seneste år har der været en stor udskiftning i bestyrelsen. Nuværende næstformand Ulla Weinreich har været medlem fra Selskabets stiftelse og indtrådte i bestyrelsen i 2013. På det tidspunkt havde et andet medlem dog allerede deltaget i bestyrelsesarbejdet i 10 år.

Ingrid Carlsen blev valgt som suppleant i 2003 og året efter som bestyrelsesmedlem. Ingrid har i alle årene været ansvarlig for standen på bogmessen.

Min baggrund? Som barn voksede jeg op på landet mellem Dorf og Voergaard Slot og talte dialekt vendelbomålet. Fra jeg kom i skole, talte jeg kun dialekten hjemme og sammen med familie. Men jeg har ikke glemt dialekten og bruger den så tit som muligt. Jeg har tre børn og syv børnebørn.

Min uddannelse? Jeg er bl.a. uddannet som sygehjælper og kontorassistent.

Mine interesserer? Jeg har altid interesseret mig for det danske sprog og vil gerne bevare det, så vi ikke skal droppe det og tale engelsk. Dialekterne er det vigtigt at bevare, bl.a. fordi der ligger kultur i dem. Jeg skriver også sange til kirkeligt brug.

Mine inspiratorer? Vendsyssel-Gildet og vendelbosangerne har givet mig stor inspiration til at skrive på dialekt.

Mine udgivelser? Jeg skrev en af artiklerne i Modersmål-Selskabets dialektårbog *Dialekter – Sidste udkald?* En redigeret og ajourført udgave kommer i den nye udgave, der udgives til november (deri kan I læse mere om Ingrid og hendes dialekt. Red.).

Georg Adamsen, der er selvstændig, er redaktør og sekretær i Selskabet. Han sad i bestyrelsen fra 2010–2013, blev valgt igen i 2017 og er kst. formand.

Baggrund? Jeg er født i Thorning, hvor Blicher nogle få år var præst, boede der i 14 år, men har også boet et par år på Thyholm. Fra 1979 til 2017 boede jeg i Viborg og Århus, hvor min dialekt stort set forsvandt, men i mit indre er der nok mest jysk, både midtjysk og østjysk.

Uddannelse? Jeg er teolog og beskæftigede mig med teologi m.m. i 25 år.

Interesser? Organisation og ledelse interesserer mig, men mest optaget er jeg af formidling af, hvad der foregår inden for sprog og litteratur.

Inspiratorer? Forstanderen på den efterskole, jeg gik på, lærte os at holde af litteratur og fortællinger. Jeg mindes hans timer, når jeg lytter til gode ebogs-oplæsere. Min kærlighed til sprog fik jeg i latinundervisningen i 8. klasse og af mine lærere i græsk og latin på Viborg Katedralskole.

Udgivelser? Artiklen »Jeg er min elskedes, og min elskede er min« i 2012-årbogen *Sprog og sex*.

Michael Bach Ipsen arbejder som luftrumsekspert. Han indtrådte i bestyrelsen i 2017 og blev i marts 2019 kasserer i Modersmål-Selskabet.

Min baggrund? Jeg boede i Aalborg og blev desuden »udsat« for vendelbomål, indtil jeg var fire, hvor jeg flyttede til Herlev og lærte københavnsk som første fremmedsprog. Ud over vendelbomålet har jeg en svaghed for sønderjysk og beslægtede sprog i det hele taget. Jeg har boet knap et år i Tyskland og snart 12 i Sverige og taler svensk og tysk.

Uddannelse? Jeg blev uddannet flyvelederassistent i 2010 og har siden arbejdet som luftrumsekspert, taget enkeltfag i fransk, spansk, italiensk og latin og en bachelorgrad i lingvistik (sprogvidenskab) ved Københavns Universitet 2014–2017.

Mine interesserer? Jeg vil gerne skabe opmærksomhed om sprogets værdi og konsekvensen af retorik og udbrede kendskab til de danske dialekter som kulturarv. Desuden lægger jeg vægt på, at sprogpolitik føres på et oplyst grundlag og ikke som signalpolitik: Når der spares på sprog- og kulturstudier samt modersmålsundervisning, uanset om det er europæiske eller såkaldt eksotiske sprog, har det negative konsekvenser for mellemfolkelig forståelse og understøttelsen af minoriteters danskundskaber.

Mine inspiratorer? Jeg er blevet stimuleret sprogligt lige fra Halvdans ABC til mine studier.

Mine udgivelser? Vores årbøger 2018 om nordiske nabosprog og dette års snarlige om dialekter. ■

Du kendes på din tale

Michael Ejstrup @ me@modersmaalselskabet.dk

Vi er vant til at opfatte sprog som et middel til kommunikation. Vi mangler opmærksomhed på, at sproget i lige så høj grad er en del af vores identitet. Sproget er på linje med fysisk statur, øjenfarve og hårpragt med til at danne vores identitet. Vi taler hver især på vores helt egen måde; fælles træk og individuelle træk samler os i grupper og adskiller os fra andre grupper. Faktisk har vi, når alt kommer til alt, hver især vores helt egen måde at udtale og bruge sproget på. Oftest er der tilpas mange elementer i disse måder at tale og bruge sproget på til, at vi opfattes som medlemmer af ret veldefinerede sprogfællesskaber.

Nordea-fonden støtter med 4 mio. kroner

Et nyt formidlingsprojekt skal kaste lys over, hvordan vi som danskere anno 2019 opfører os sprogligt. Nordea-fonden har uddelt 4 mio. kr. til projektet *Talegaver og mundgodt*, som skal afdække nogle af de måder, vi taler dansk på anno 2019. Samtidig skal der fokuseres på de opfattelser, vi har af os selv som brugere af dansk sprog, og ikke mindst de opfattelser, vi som danskere har af alle de andre danske, der bruger det danske sprog på hver deres måde. Hvem der har fået den store bevilling? Det har MegaNørd, der er en forening af akademikere med særlig interesse i formidling, sprog og historie, og jeg selv. Projektet starter den 1. august 2019 og løber frem til august 2022. Projektet har gennem hele perioden et samarbejde med Danmarks Biblioteksforening og Folkehøjskolernes Forening i Danmark.

Sproglig stolthed og fordom

Projektet er overordnet et indsamlings- og formidlingsprojekt med tre hovedleverancer. Den første del starter allerede nu med skabelsen af et digitalt talesprogsbibliotek. Bibliotekets indhold skal skabes, ved at danskere fra hele Danmark via browser eller telefon indtaler 90–120 sekunder med deres eget sprog. Indholdet kredser om den stolthed og de

fordomme, som danskerne selv har mærket. Det giver anledning til, at alle kan byde ind med sprogoplevelser, som samlet giver et indblik i danskernes liv med deres sprog. Målet er, at 25.000 danskere skal give et bidrag til talesprogsbiblioteket, og at biblioteket kan bruges af alle som fornøjeligt og lærerigt indblik i hverdagens sprog.

30 podcast til eftertanke

Næste delprojekt er skabelsen af 30 podcast med både kendte og ukendte danskere, som fortæller om deres liv med, brug af og holdninger til dansk sprog. Podcastene er tænkt som dokumentation af sprogtilstanden anno 2019 og som underholdning med mulighed for eftertanker. Hvordan går det egentlig med det danske sprog, er der stadig forskel på, hvordan det bruges i vest og i øst, og hvordan går vi og har det med os selv og de andre sprogbrugere? Det og meget mere vil podcastene fokusere på.

50 show til alle dele af Danmark

Den tredje del af projektet er en talesprogsturne, hvor jeg tilbyder at komme og fortælle om dansk sprog og vores følelser for det – med udgangspunkt i nogle af de eksempler, som talesprogsbiblioteket og podcastene har givet. Foredragene vil blive tilbudt til biblioteker og højskoler i hele Danmark, så både kanterne og kernen kommer med. Det vil på den måde blive muligt for snart sagt enhver med interesse i dansk sprog at komme og deltage i en debat om, hvor vi er, og hvor vi skal hen med dansk sprog som en del af vores alle sammens identiteter. Det hele bliver ganske gratis for de nysgerrige. Følg med i næste udgave af *Sprog & Samfund*, hvor du kan læse, hvordan du får mulighed for selv at deltage i projektet ved at levere input til talesprogsbiblioteket. ■

Michael Ejstrup, der sidder i Modersmål-Selskabets bestyrelse, er ph.d. og sprogforsker.

Ny musik på vendelbomål er *intj så towli!*

Ingrid Carlsen @ ic@modersmaalselskabet.dk

Vi har indtil i sommer ikke haft for vane at anmelde musik i *Sprog & Samfund*, så glæden var så meget desto større, da der ikke alene var udsigt til en ny plade på dialekt fra en gammel kending, men også mulighed for at anmelde den. Det er over 10 år siden, Ib Grønbech sidst udgav musik, hvis man ser bort fra opsamlingsalbummet *De Aller Greatest Hits* fra 2016. Også alle numre på dette

nye album er konsekvent på vendelbomål, hvilket efterhånden er et særsyn.

Ib er i topform med en stemme, som smelter sammen med velklingende muntert guitaraspil og giver tryghed, så man (som vendelbo) føler sig som hjemme i Vendsyssel. Gennem billedlige fortællinger kommer der mange lystige situationer frem, som der ellers aldrig bliver sat ord på.

Det jordnære og det moderne

Et jordnært og usnobbet sindelag er en dyd for de fleste vendelboer, og det afspejles i det hyggelige billede på coveret med Ibs sko forrest, hvor han sidder med fødderne oppe. Her er det ingen skam at synge om et godt traditionelt måltid med røde og hvide sild med karrysalat til *Bjarnes svendegilde*. En vendelbo ligger heller ikke under for moden, når den karambolerer med det, der er praktisk og bekvemt: *A hår sokker i sandaler, for det er moderne her we' wor',* og ikke nok med det, så er de *åbne uw i snu'en så mij fæer ka' få noe ilt!*

Det er ikke kun sokker i sandaler, der er på mode nordenfjords. Også det engelske indlån *nice* gør sig godt i vendelbomålet, fordi det modsat rigsdansk passer lige ind i sproglyden, den såkaldte fonotaks, med fravær af stød i enstavelsesord med lang vokal. Det giver en fin harmoni, når han synger om Irma, at *hon er nice, å a ka' swejs*. Så kan de unge også være med!

Vendelbohumoren kendetegnes af underspillt skarphed og uhøjtidelighed som i *Jeg forstår det ikke*, hvor Villys lidt alternative lyst til at blive bundet stramt af konen Jonna sammenlignes med hjemmelavet rullepølse, og så kom han i øvrigt ikke på arbejde dagen efter, fordi Jonna havde glemt at binde ham op.

I *Træls uden tøj* er der ligesom i flere andre sange skruet helt op for selvironien og ned for de fine fornemmelser, samtidig med at det elegant går under bæltstedet uden at blive vulgært: *Når a ska' uk å tis', så er det wæst' a we', at a intj ka feej dæj bette døvl a tisser mæ'!*

Lån

Ib lægger også arm med bl.a. Niels Hausgaards ret så kendte *Først en halv time på den ene side, så en halv time på den anden* i en ny indspilning, som han yder fuld retfærdighed, selv om den faktisk har svært ved at leve op til Ibs egne nye tekster.

Også plads til alvor

På det meste af pladen er det muntre og humoristiske et gennemgående tema, men der er stadig plads til det alvorlige og melankolske i de to sidste numre: *Hende der bestemmer* er en bluesagtig fortælling om,

hvordan fru en efter 40 års ægteskab har sat sig på enhver beslutning.

Endelig kulminerer det alvorlige med den underliggende humor i sidste nummer, *Preben skal gå til spil* (uanset om Preben vil). Det stakkels adopterede ønskebarn, Preben, skal for enhver pris lære at spille klaver, selvom han synes, *haj speller hans talenter wes haj ska sij å hoev i no'e tangenter*, men Preben er snu: Det ikke er nok at *ha' unt i armi* og brække en enkelt finger, så hvis spillelærerinden ringer, *brækker haj da bår' no' ajjer finger!*

Både *dæj bette Preben* og et par af de mindre sympatiske figurer bliver udstillet med en skinger variant af Ibs egen stemme, som giver anledning til at trække på smilebåndet.

Svære ord

Man skal høre pladen flere gange for at fange alle de små detaljer, og et lille hæfte med sangteksterne ville *intj ha' wa't towli*, men der er til gengæld en fin oversigt over de sværeste ord, så man også kan være med uden at beherske vendelbomålet. Der er enkelte uoverensstemmelser mellem numrenes rækkefølge på pladen og i ordlisten.

Som vi siger nordenfjords: *Dæj plaj ku' ha' wa't møj wærre!* ■

Ib Grønbech: *På den anden side*. Udgivet på CD, kasettebånd, LP (vinyl) af Marehalm Records, juni 2019. Digital udgave undervejs. Vejl. pris: 129 kr. ekskl. forsendelse.

Rikkens Momo

Rikke Thomsen modtager søndag den 15. september 2019 kl. 12 Modersmål-Prisen på Eckersberg Børneunivers i Blans. Alle er velkomne, men man skal bestille billet via Modersmål-Selskabets hjemmeside.

Overrækkelse af Modersmål-Prisen 2019

Rikke Thomsen vil få overrakt Modersmål-Prisen i Blans i Sønderborg Kommune søndag den 15. september kl. 12. Sprogforsker, ph.d. Michael Ejstrup vil begrunde valget af Rikke Mølbæk Thomsen, og Rikke selv vil give en lille koncert efter talerne (læs også s. 5). Rikke Thomsen er sanger-sangskriver og har skrevet popsange, men sangene på albummet *Omvén hjemve* har snarere karakter af – dylanske – folkesange med dybe rødder i visetraditionen.

Prisoverrækkelsen og koncerten finder sted på Eckersberg Friskole i Blans søndag den 15. september 2019 kl. 12–14.

Bestil gratis billet på <http://bit.ly/prisoverraekelse-2019/>. **R.**

Kalender

- 15. september kl. 12–14: Overrækkelse af Modersmål-Prisen
- 5. oktober kl. 9–16: Sprogkonferencen *Sprog og dialekter i grænselandet* på Askov Højskole
- 27. november kl. 18.30: 40-årsjubilæumsfest med årsbogspræsentation i København
- 28. november kl. 15: Årbogspræsentation på Peter Skautrup Centret i Århus
- 21. februar 2020 kl. 17: *Når lingvister kan få dig sat i fængsel eller frikendt*. Retslingvistisk debatmøde med oplæg ved lektor Tanya Karoli Christensen og professor Jan Engberg

Tillykke til Gerda Thastum Leffers

Modersmål-Selskabets »Fru Modersmål«, Gerda Thastum Leffers, fylder den 18. oktober 100 år. Modersmål-Selskabet ønsker 100-årsfødselaren hjertelig tillykke med dagen! **R.**

Hjemmeside: www.modersmaalselskabet.dk

Facebook: www.facebook.com/ModersmaalSelskabet

Afsender: Modersmål-Selskabet, Sekretariatet v. Georg S. Adamsen, Kærvej 28A, Gl. Sole, 8722 Hedensted